Kansliapäällikkö Juhani Rinteen arvio väärinkäytösten syistä:

Metroa johdettu kuin omaa firmaa

"Helsingin kaupungille metro oli bisnes. Metrojohto ja metrotoimikunta katselivat sitä liiketoimena. Ja siitä seurasivat lähes kaikki kummallisuudet, joita metron yhteydessä on esiintynyt."

Tallaiseen käsitykseen on päätynyt Juhani Rinne, Uudenmaan laaninhallituksen kansliapäällikkö, josta virkansa puolesta on tullut yksi parhaita Helsingin metrohallinnon asiantuntijoita.

Rinne rustasi kasaan viime vuonna, runsaan neljän kuukauden aikana, laaninhallituksen lausunnon dipl.ins. Martti Sainion kantelun pohjalta. Lausunnosta on tullut yksi metroselvitysten tarkeimpia papereita.

Sinä esitettyjä asioita tutkimaan Helsingin kaupunginvaltuusto määrasi Harri Holkerin johtaman 15-jäsenisen valiokunnan, jonka työskentely on ollut hyvin vakimaista sisäisen riitelyn vuoksi.

Mutkikas tausta

Laaninhallituksen lausunnolla on mutkikas tausta.

Martti Sainio teki kantelunsa vuoden 1979 puolivälissä oikeuskanslerille. Ainestoa oli mukana nappikaupalla, jo vuoden 1955 metrosuunnitelmista lähtien.

Oikeuskansleri ei lähtenyt tutkimaan asiakirjakasaa, vaan siirsi sen laaninhallitukselle. Perusteena oli vuoden 1977 kunnallislaki, joka sanoo, että laaninhallituksen tehtävänä on pitää silmällä kuntien toimien laillissuutta.

Silmällapito on sellaista, että se menee hiukan pitemmälle kuin seuranta, mutta on hiukan hevempaa kuin valvonta.

Tehtävä oli joka tapauksessa hankala, kun maan suurinta kuntaa vastaan oli tehty laaja kantelu. Vuonna 1980 virkaansa tullut Rinne otti homman itselleen ja käytti siihen nelja ja puoli kuukautta, koko kesän 1981.

"Muuta ei sinä ehtinyt tekemään. Joudun kahlaamaan läpi metroasiakirjat alusta lähtien ja perehtymään organisaatioratkaisujen perusteisiin", muistelee Rinne.

Poikkeavia päätöksiä

Lähtökohtia penkoessaan Rinne tuli hyvin nopeasti tulokseen, että metroa lähdettiin tekemään melko merkillisin ja poikkeavin päätöksin.

"Ensin syntyi periaatepäätös ja tehtävä annettiin toimikunnan harteille. Sitten alkoi vain ilmaantua melko löyhästi määriteltyjä määrärahoja."

"Toinen, *normaali* tie olisi ollut se, että työn olisi tehnyt kaupungin jo olemassa oleva koneisto, yhtenä liikennekysymyksenä muitten joukossa."

Myyjä ja ostajat

Erityisorganisaatio kuvastaa Rinteen mielestä sitä, että metrotoimisto käsitti Metron Helsingin bisnekseksi, liiketoimeksi. Helsingillä oli jotain mitä myydä ja toisella puolella olivat ostajat.

Bisnesajattelua kuvastaa metrotoimiston paallikön vakanssin nimikin, hanesta tuli toimitusjohtaja.

"Mukana oli liikkeenjohdollisesti katsoen erinomaisia ajatuksia, mutta samalla unohtui kunnallishallinnollinen puoli", Rinne arvioi.

"Pirullisesti voisi sanoa, että metrojohdolla oli kaikki liikkeenjohdon etuudet ja oikeudet edustamiseen, mutta liikkeenjohdon vastuuta ei ollut."

"Oli vain iso moykky rahaa, josta saattoi ammentaa lähes loputtomasti."

Salailu seurasi

Metron salailuinto oli Rinteen mielestä johdonmukaista seurausta bisnesajattelusta. Liiketoimethan pitaa salata, mutta Rinne väittaa, ettei metrotoimikunnan ja -toimiston perimmaisena tarkoituksena ollut suojata vain yksityisiä liikekumppaneita vaan metrotoimistoa itseaan.

"Asiakirjojen salaaminen oli taysin kestamattomalla pohjalla. Siksi korkeimman hallinto-oikeuden paatos niiden julkisuudesta on kansalaisten valvontamahdollisuuksien kannalta hyvin tarkea", Rinne sanoo.

Martti Sainio kanteli.

Kiisteltyjä vaunukauppoja setviessään Rinteelle *muodostui* kuva, että metron ja kaupungin johto piti tehtävänään suomalaisen metrojunan kehittämistä yhdessä teollisuuden kanssa.

Toinen osapuoli oli metrotoimisto ja Helsingin kaupunki, toinen Stromberg ja Valmet, jotka panivat pystyyn yrityksen nimeltä Metrovaunut Avoin yhtiö.

"Suoritus saattaa vaikuttaa isänmaalliselta, mutta on kysyttävä, onko kunnan tehtävänä teollisuuden tuotekehittely. Kunnallislakihan rajaa kuntien taloudelliset toimet hyvin tarkkaan. Tärkein kriteeri lain mukaan on oman väestön työllisyyden edistäminen — ja vaunuthan tehtiin Tampereella", Rinne jatkaa.

Vaunukaupat

Vaunutilauksista kehkeytyi vaikeaselkoinen tapahtumaketju, jonka laillisuuden selvittely on laaninhallituksen lausunnon keskeisintä aineistoa.

Metrotoimikunta tilasi 1974 ohi valtuuston nokkajunan, sarjajunan prototyypin, ja antoi jatkotilauksesta takuun, jonka myontaminen laaninhallituksen mukaan olisi kuulunut vain valtuustolle.

345 miljoonan markan sarjajunan kauppa tehtiin kaksi vuotta myöhemmin taas ohi valtuuston metrotoimikunnan päätöksellä, ilman tarjouskilpailua, ja asiakirjat julistettiin salaisiksi.

Kaupunginjohtaja Teuvo Aura myonsi kaupungin kateisvaroista Strombergille ja Valmetille kymmenien miljoonien lainan, jonka koroksi määrättiin kahdeksan prosenttia.

Metrojohtaja Unto Valtanen ilmoitti yhtiöille, etta metrotoimisto hoitaa korot. Kaupunki siis maksoi ulkopuolisille myontämiensä lainojen korot itselleen.

Nokkajunan ja sarjajunan toimitus myöhästyi. Kaupunki otti syyn niskoilleen ja maksoi yhtiolle 1,5 miljoonan korvauksen, selvitysten mukaan aiheetta.

Laaninhallituksen lausunnon mukaan metrotomikunta, metrojohtaja, kaupunginjohtaja ja kaupunginhallitus ylittivat toimivaltansa *moneen* kertaan ja kaupunginvaltuusto syrjaytettiin.

"Mukana on juridisesti katsoen uskomattomia, uskomattomia sopimuksia", Rinne sanoo.

Rinne jatkaa, ettei laaninhallituksen aikomuksena ole panna Helsingin asioita kuntoon. Lausunnon tarkoitus on patistaa Helsinkia itseaan selvittamaan lausunnon vaittamia.

"Lausunnossahan ei ole annette vastauksia, sinna on vain arviointeja ja kysymyksia", Rinne selventaa.

Juhani Rinne antoi lausunnon.

Harri Holkerin valiokunta tutkii.

Helsinki tutkimaan

Helsingissa ei kovin hanakasti lahdetty tutkimuksiin. Ja ensimmaiseksi pyydettiin Kaupunkiliiton arvio laaninhallituksen lausunnon pamoarvosta. Arvio tuki laaninhallitusta.

Viime tammikuussa valtuusto sitten perusti Harri Holkerin johdolla selvitysvaliokunnan, joka sisaisten riitojensa vuoksi ei ole toistaiseksi saanut aikaan juuri mitaan.

Holkerin mielesta laaninhallituksen paperi "on hyvin vaikeaselkoinen ja siina on ristiriitaisuuksia", mutta siita huolimatta "se otetaan vakavasti ja pyritaan selvittamaan".

Oikeuskansleri Kai Kortteen mielesta laaninhallitusta kunnan lahimpana valvontaviranomaisena ei voi syrjayttaa ja Helsingin olisi selvitettava papereissa esitetyt asiat kiireesti.

HEIKKI AROLA

Melinin jääviys jäi kahdesti merkitsemättä

Siemens Osakeyhtiön hallintoneuvostossa tammikuusta 1972 istunut kansanedustaja Ingvar S. Melin on ottanut metrotoimikunnassa osaa kahden Simensin laitetoimituksen kasittelyyn.

Metrotoimikunnan poytäkirjojen mukaan Melin on jättanyt ilmoittamassa esteellisyydestaan 22. joulukuuta 1976 ja 13. kesakuuta 1979.

Melinin mukaan kahteen poikkeukseen on syyna se, että metrotoimikunnan sihteeri on jattanyt esteellisyysilmoituksen merkitsematta poytäkirjoihin.

Joulukuussa 1976 metrotoimikunta paatti yksimielisesti hankkia Siemens Osakeyhtiolta asetinlaitteet Hakaniemen aluevalvomoon ja varikolle seka pakkopysaytinlaitteet metrovaunuihin.

Kysymyksessa on suurin Siemensiltä hankittu metrotilaus. Toimikunta paatti tuolloin hankkia laitteet 21,6 miljoonan markan hintaan. Taydennyksiin ja mahdollisiin muihin kustannuksiin toimikunta varasi lisaksi 2,5 miljoonaa markkaa.

Melin oh kylla jaavannyt itsensa 11. helmikuuta 1976 pidetyssa kokouksessa, jossa Melinin mukaan tehtiin perustava paatos asetinlaitteiden hankkimisesta Siemensilta. Tuolloin metrotoimikunta tilasi yhtiöltä asetinlaitteet Hiihtajantien aluevalvomoon.

Kesakuussa 1979 metrotoimikunta jalleen yksimielisenä myonsi Herttoniemen Hiihtajantien aluevalvomon hankintoihin yli 500 000 markkan lisämäärärahan.

Poytakirjojen mukaan lisamaararaha myönnettiin, koska "indeksin ja valuuttakurssien muutoksen aiheuttama nousu on ennakoitua suurempi johtuen osittain pidentyneesta toimitusajasta".

Metrotoimikunta on tehnyt Siemens Osakeyhtiöta koskevia hankintapaatoksia lähes kaksikymmentä. Saman verran toimikunta on tehnyt yhtiöta koskevia pienempia toimituksiin liittyvaa jatkopaatoksia.

Melin sanoo varmistaneensa oikeuskanslerilta, ettei juridista muotovirhetta olisi tapahtunut, vaikka han ei olisikaan ilmoittanut esteellisyydestaan.

Melnin mukaan ainoastaan Siemens Osakeyhtion hallintoneuvoston puheenjohtajan tai hallituksen jasenet olisivat olleet lain mukaan jaaveja osallistumaan metrotoimikunnan kokoukseen yhtion toimituksista päätettaessa.

Suomi setelikantaan

Siemensin avulla suomalainen korruptio on astunut kestitysluokasta kansanvaliseen rahalahjuskastuun. Metrojuttu on paljastumassa Suomen kaikkien aikojen torkeimmaksi lahjontarikokseksi seka rahasummeen suuruuden etta menettelyn hatkahtelemattomyyden perusteella arvioituna.

"Ainestoltaan ja tutkimusnakymältaan metrojuttu on toistaseksi laajin talousrikoksemme", arvioi keskusrikospoliisin paallikko Toivo Laento. Han ei tassa vaiheessa halua tarkemmin kuvailla, mita tutkimukset ovat tuoneet esiin.

Siemens-paljastus repaisi epailematta auki suunnattoman tutkimuskentan. Sen seurauksena nayttaa mm. valttamattomalta asettaa suurennuslasin alle myos muiden metron laitetoimittajien suhteet ja sopimukset metrotoimistoon ja vastaavasti Siemensin suhteet muihin julkisiin laitetilaajiinsa

Markkamaarissa mitattuna Saloran veropetos 15 miljoonan markan ohmyyntemeen on viela selvasti Suomen suurin talousrikos Mahtava rahamaara on pimutettiin kuitenkin verotuksesta. Saloran lahjontaan kayttamat varat jaivat suhen nahden pullarahaluokkaan

Suomalaisen virkamiehen pehmittamiseen riitti pitkaan harmalainen ihanan elaman resepti ravintolavinnaa ja etelan matkoja Tarvittiin monikansallinen suuryhtio nostamaan suomalaiset suuren maailman tasolle, setelikantaan

Salora voiteli virkamiehia omilla tuotteillaan ja runsaalla kestiystavyydella kala- ja ulkomaanmatkoineen Medivalmet taivutteli laakintohallituksen virkamiehen vaikuttavalla sarjalla ravintolaneuvotteluja, mittatilaushaulikolla ja parilla ulkomaanmatkalla.

Hacklin sulki portaisten tullimiesten silmat pienilla tupakka- ja alkoholilahjoilla. Turun kaupungin rakennusmestari vaati kaivinkoneenomistajilta jo selvia seteleita, mutta yksittaiset summat olivat taskurahakokoa.

Arvoltaan suurimmat, kymmeniin tuhansiin markkoihin nousevat yksittaiset lahjat ovat olleet rakennusliikkeiden antamia alennuksia asunto- ja kesamokkikaupoissa. Paasaantoisesti rakennusalakin on luottanut ulkomaanmatkailun avartavaan vaikutukseen

Lainsaadanto ei toki tee eroa rahatukon tai muun lahjan valilla, jos sen antamisella on tarkoitus vaikuttaa virkamieheen Kuinka lasten tajunnassa surtyma kestilahjonnasta kylman tunteettomin seteleihin merkitsee sen sijaan selvaa laadullista hyppaysta vakavampaan suuntaan

Lounaita ja kalaretkia virkamies voi viela selitellä ystavanlahjoina ja valttamattomana yhteydenpitona sidosryhmiin, mutta puhdas raha on lahjusnayttona yhta selva kuin seteli maksuvalineena

MARTTI BACKMAN

Metron kolme pyykkipaljua

Metron pyykkia pestaan nyt ainakin kolmessa astiassa: rikosoikeudellisessa, hallinto-oikeudellisessa ja poliittisessa

Tupakka on kuin hyva romaani: se toimii yhtarkaa monella tasolla Osa alueiden tapahtumat vyoryvat milloin enemman milloin vahemman irtallaan toisistaan, mutta jokainen taso on kokonaisuuden hahmottamisessa tarkea.

Rikosoikeudellinen

Avainkysymys kuuluu: ovatko metron rakentamiseen osallistuneet firmat lahjoneet joitakin kaupungin virkamiehia. Tahan mennessa pihteihin on joutunut metrojohtaja Unto Valtanen, jota poliisi on kuulustellut epailtyna lahjusten vastaanotosta

Lahjusten ottaminen on virkarikos Yhta lailla rikoslaki saatää rangaistuksen myos sille, joka lahjusta tarjoaa. Lahjojiksi epailtyjen listaan on toistaseksi selvimmin piirretty Siemens Oy:n johtomiesten nimia.

Rikosoikeudellinen tutkinta kaynnistyi Helsingin kaupunginhallituksen ilmoitettua lahjusvihjeista poliisille. Vihjeiden takana oli varatuomari Eero Vallila Finnav-yhtioista. Han vaitti Valtasen vaatineen rahaa hanen yhtioltään.

Rikostutkimuksista vastaa Helsingin rikospoliisista ja keskusrikospoliisista koottu kuuden miehen ryhma. Sita johta keskusrikospoliisin paallikko Toivo Laento.

Pohisin tyota seuraa poikkeuksellisen tarkasti oikeuskansleri Kai Korte. Hanen aloitteestaan Valtanen erotettiin tehtävastään tutkimusten ja mahdollisen oikeudenkaynnin ajaksi.

Rikosoikeudelliselle puolelle kuuluvia epäselvyyksiä voi tulla poliisin tietoon myos muiden metron penkojien valityksella, esimerkiksi Helsingin kaupungin tilintarkastajilta.

Hallinto-oikeudellinen

Työn alla on myös se, onko metron päätöksenteossa ja hallinnossa noudatettu laillisia muotoja. Kunnallislaki — vaan ei rikoslaki — on ohjenuorana tällä linjalla.

Hallinnollisen vyyhdin pahimmat solmut juontuvat metrotoimiston ja -toimikunnan kokoonpanosta ja tiiveltamisesta muuhun kunnallishallintoon. Luottamusmiesdemokratian osuus on jäänyt metrossa heikoksi verrattuna normaaliin lautakuntajohtoiseen virastoon.

Kun koko hallintomuoto on kunnallislain kannalta pulmallinen, ja nyttemmin jo laittomaksikin leimattu, on myös monen yksittäisen päätöksen laillisuuspohja osoittautunut horjuvaksi.

Hallinnollisia kysymyksiä toimivallan rajoista yksittäisten asiakirjojen piilottamiseen saakka on vuosien varrella jouduttu vatvomaan Uudenmaan lääninoikeudessa ja myos ylimmässä portaassa, korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Valitusten ahkerin käynnistaja on ollut dipl.ins. Martti Sainio.

Valtuuston puheenjohtajan Harri Holkerin johdolla istuva metron selvitysvaliokunta pyrkii keskittymään hallinto-oikeudelliseen puoleen. Asiantuntijaksi on palkattu alan professori Reino Erma. Oikeuskansleri pysyttelee kuulolla kuten rikospuolellakin.

Poliittinen

Poliittinen metropelin iäisyyskysymys on: olisiko metroa pitänyt lainkaan rakentaa. Pitkan linjan kunnallispoliitikot toistelevat yha ehtimiseen, miten he äänestivat vuonna 1969 rakentamispäätöstä tehtäessa.

Ajankohtaisempaa on kuitenkin arvuutella, kuka ajaa metrojunalla eduskuntaan.

Metro on rakentamisvuosinaan ollut pysyva vaaliteema Helsingissa. Teeman ovat omineet lahinna perustuslailliset, kepulaiset ja vennamolaiset. Nama pienet ryhmat ovat jaaneet vihkimatta metroaatteeseen, ne on jätetty metrotoimikunnan ulkopuolelle.

Yhtaan "yhden asian kansanedustajaa" ei metropolitiikka ole viela tuottanut, ei uuden liikennemuodon vastustajista sen paremmin kuin kannattajistakaan.

Ensi kevaan eduskuntavaalien jalkeen tilanne voi olla toinen. Pienpuolueet panostavat vaalityossaan metroon, ja tilintarkastaja Liisa Kulhian debyytti keskustalaisena on arvaamaton. Lahempana voi kuitenkin olla mahdollisuus, etta yksi tai toinenkin kansanedustaja saa metron vuoksi hatkat. Vaikein on metrotoimikunnan jäsenen Ingvar S. Melinin asema.

Ja kaikki yhdessä

Rikos- ja hallintotutkimukset ja poliittinen kamppailu kietoutuvat toisiinsa. Selvitysten tekijat yrittavat estaa niita menemasta kokonaan sekaisin. Protestin varaan vaalessa laskevillE poliitikoille taas olisi etua, jos kaikki vahankin metroon hityva lastattaisiin samana saastana samaan kuormaan.

Asiallisiakin kytkintoja on kylla rittamin. Otettakoon esimerkki, joka on teoreettinen ja todistamaton:

Metrovaunujen tilauksessa pyrittiin tiettyihin kauppa- ja työllisyyspoliittisiin tavoitteisiin, haluttiin suosia kotimaista tyota. Poliittisten pyrkimysten varmistamiseksi vahttiin vahemman demokraattinen paatoksentekotapa, sivuutettiin valtuusto. Poikkeaminen kunnallislain vaatimista muodoista loi otollisen tilaisuuden rikokselle, virkamiesten korruptoimiselle.

ESKO NURMI

Haaparannassa asustaneet puolalaispainijat Etelä-Ruotsiin

Oulu (HS) Puolan tilanteen vuoksi lähes vuoden Haaparannassa asuneet viimeisetkin puolalaispainijat muuttavat Etelä-Ruotsiin viikon vaihteessa. Alun perin puolalaispainijoita ja muiden alojen puolalaisia jai Haaparantaan 28 henkilön joukko. Osa heista on palannut Puolaan ja osa muuttanut jo aiemmin muualle Ruotsin tyota saamaan.

Sunnuntaina lähtee neljän puolalaismiehen joukko Trollhättanin, jonne muuttaa myos kaksi Kalixissa olevaa puolalaispainijaa. Miehille on luvattu tyota Saabin tehtailta.

Tuomio neljälle Kemin-Tornion huumejutussa

Oulu (HS) Kemin huumeoikeudenkayntia jatkettaessa perjantaina sai tuomion neljä kemilaista miesta. Yksi sai sakkojen lisäksi kahden kuukauden ehdollisen vankeustuomion ja kaikille muille annettiin sakkorangaistukset.

Tuomiot tulivat sekä välityksestä, ostosta, käytöstä että huumeiden hallussa pidosta. Kemin-Tornion alueen huumeoikeudenkäynneissa joutuu raastupaan satakunta henkilöä. Oikeudenkäynnit jatkuvat lansirajan huumevyyhdin laajuuden takia ainakin vielä vuoden.

Pasasen lahjusväitteitä ei aiota sivuuttaa

Elokuvasäätiö odottaa syytteiden yksilöintiä

Suomen elokuvasäätiö aikoo seuraavassa hallituksen kokouksessaan kasitellä tuottaja Pertti Pasasen väitteet lahjonnasta. Säätiö on pyytänyt nähdäkseen Mainostelevision viime sunnuntaina esitetyn ohjelman nauhoituksen.

"Kaikkien asianosaisten kanssa ei ole vielä keskusteltu, mutta luonnollisesti tämänkaltaisia väittämia ei voida jättää sikseen", myöntää säätiön toimitusjohtaja Veikko Korkkala.

Toimitusjohtaja Korkala huomauttaa, ettei hänellä ole toistaiseksi selvää kuvaa "Spedenä" tunnetun tuottaja Pasasen väittämistä. Hänen mielestään syytteet on yksilöitavä, jotta ne voitaisiin myös tutkia.

Pasanen ei sitä ole tehnyt. Korkala viittaa myös Speden julkistamaan vastaukseen Elokuvasäätiölle, jossa hän toteaa vuokraamon palvelusten tarjoamisen olevan laillista.

Pasanen väitti televisio-ohjelmassa mm. että hänelle tarjottiin mahdollisuutta saada elokuviaan levitetyksi yhtiön kautta, jonka edustaja istuu säätiön hallituksessa.

"Ei se ole mikään rikos. Ja se juuri on Elokuvasäätiön hallituksessa pielessä, että rikoksia voidaan tehdä tekemättä rikosta", kirjoittaa Pasanen.

"Jos valtio on määrännyt elokuvien vuokraamista harjoittavan henkilön säätiön hallitukseen, ei voida toki vaatia, että hän luopuu vuokraustoiminnasta", muistuttaa puolestaan Korkala.

Suomen Elokuvasäätiö aloitti toimintansa 1970-luvun alussa ja vuoden 1977 alusta se uudistettiin. Säätiön hallituksen nimitti valtioneuvosto ja säätiö alkoi saada myös budjettivaroja.

Korkala luonnehtii ratkaisua yhteiskuntapoliittiseksi ja "pallo on niin ikään juuri yhteiskuntapoliittisella taholla", kuten hän ilmaisee asian. Siellä olisi harkittava, onko säätiö nykyisessä muodossaan tarkoituksenmukainen.

Koko toiminta on herkkä arvostelulle. Elokuvasäätiön hallituksen lainmukainen kokoonpano ja alan pienuus tekevät lähes väistämättömäksi sen, että useilla päättävillä henkilöillä on kyseessä tavalla tai toisella myös oma etu.

Yksi henkilö ei päätä

Elokuvasäätiön 13-jäsenisessä hallituksessa istuu mm. kolme elokuvien levitysyhtiöiden edustajaa. Ajatusta, että yksi henkilö voisi vaikuttaa jaettavaan tukeen, toimitusjohtaja Korkala pitää mielettömänä.

Hän muistuttaa, että ensinnäkin 85 prosenttia anomuksista jää ilman tukea. Ja jo ennen sitakin tapahtuu itsesensuuria — tukea ei haeta lainkaan.

Käytännössa hakemukset kulkevat esittelijän — toimitusjohtaja Korkalan — kautta säätiön tuotantolautakunnalle, sieltä edelleen hallituksen työvaliokunnalle ja viimein hallitukselle.

"Olen ollut säätiössä nyt vajaat neljä vuotta ja vain harvoin olen törmännyt mielipiteineni vastakkain hallituksen kanssa." Korkala sanoo myös muistavansa vain yhden ainoan kerran, jolloin äänet jakaantuivat 7—6. Muutoin päätökset ovat olleet enemmistöltään yksimielisiä.

Spede Pasasen syytökset kohdistuvat epäsuorasti säätiön hallituksen puheenjohtajaan Jörn Donneriin, koska hän on yksi kolmesta hallituksen jäsenestä, jotka toimivat myös elokuvien levittäjinä. Pasanen mainitsee kirjeessään, ettei hän tarkoita kahta muuta mahdollista henkilöä.

Donner on ollut viime päivät sulkeutuneena elokuvalcikkaamoon. Hänen Helsinki-aiheisella lyhytelokuvallaan on kiire. Hänellä ei ole aikaa pohtia perusteltua vastausta, joten hän kieltäytyi kommentoimasta enempää Pasasen syytöksiä kuin erohuhujakaan. Spede Pasasen filmintekokiireet ovat tältä erää ohi. Uusin Surhapuro sai ensi-iltansa eilen.

Merenkulkijat saavat simulaattorin 1985

Lentäjien hyvin tuntema simulaattori alkaa palvella myös suomalaisia merenkulkijoita, luonnollisesti toisen tyyppisena. Ilmalaivan ohjaamo on muuttunut aluksen komentosillaksi. Pohjoismaiden ensimmainen tietokonetekniikkaan pohjautuva laitteisto sijoitetaan vuonna 1985 Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen laivalaboratorioon Otaniemeen.

Simulaattorityyppi on jo valittu ja tilaussopimus allekirjoitettaneen lähiviikkoina. Tilaajina ovat merenkulkuhallitus ja ammattikasvatushallitus. VTT valitttiin sijoituspaikaksi, jotta simulaattorista saataisiin irti kaikki mahdollinen höyty.

Tutkimuskeskuksessa hanketta vetävä merikapteeni Antti Haapio kertoo, että kyseessä on kahden johtavan englantilaisen elektroniikkayhtiön Marconi Ltd:n ja Racal Ltd:n kehittämä laite, joka tietokoneen avulla hahmottaa täydellisen näkymän laivan komentosillalta. Lähin vastaava simulaattori on Hampurissa ja sekin saatiin vasta viime kesänä.

"Koko maailmassa näin pitkälle kehitettyjä simulaattoreita on vain yhden käden sormien verran", Haapio sanoo.

Vaikka laitteisto tuleekin vasta vajaan kolmen vuoden kuluttua Otaniemeen, niin se on jo nyt alustavasti täystyöllistetty. Opetusta tullaan aikanaan antamaan perämiehille ja merikapteeneille. Koulutettavia ovat myös mm. luotsit ja merellä päällikön tehtävissä kokemusta hankkineet merenkulkijat.

Simulaattorin tietokone voidaan ohjelmoida siten, että "komentosillalta" pystytaan ohjailemaan lähes mitä alusta tahansa.

"Periaatteessa siina voidaan simuloida mita tahansa aluksia. Rajoituksia on todella vahan. Mukana ovat niin suuret kuin pienetkin laivat", kertoo merikapteeni Haapio.

Kyseessä ei ole sarjavalmisteinen tuote, joten Suomeen saadaan meidän oloihimme tavallaan raatalintyönä sovellettu laitteisto.

Simulaattorin käyttomahdollisuudet ovat monipuoliset. Yksi tärkeä kohde on erilaisten vaaratilanteiden ennakoiminen ja niiden harjoittelu.

Käytännössä simulaattorissa yhtyvät Marconin tietokoneen tuottama kuvajärjestelmä ja Racalin rakentama luonnollista kokoa oleva komentosilta. Kuvajärjestelmän avulla voidaan projisoida liikkuvan aluksen komentosillalta avautuvat ja jatkuvasti muuttuvat näkymät edessä kaartuvalle valkokankaalle.

Siellä näkyvät esimerkiksi vuorokauden ja sään vaihtelut, muut laivat, tarvittaessa rantaviiva ja mm. viitoitetut satamien sisääntuloväylät.

Neljästä eri kaiuttimesta tulvivat äänitehosteet ja kannen värähtely lisäävät toden tuntua. Mielenkiintoista simulaattorissa on se, ettei kuvan muodostamiseksi tarvita kameroita, videonauhoja tai filmejä. Tietokone hoitaa kaiken.

PARAS MENNÄ STOCKMANNILLE

SYÖ HYVIN, VOI HYVIN.

Valitse lisäravinteet ruokavalioosi Naturasta.

Hiivavalmisteita hiutaleina, jauheina ja puristeina esim.: Ädeljäst-hiivahiutale, 125 g 8,35 Oluthiivapuriste, 100 g 8,50 Bjäst-hiivapuriste, 130 g 13,95

Uutuus: Seleros-hiivavehnänalkioruusunmarjapuriste, 120 kpl 24,—

Valkosipulia kapseleina, puristeina, mehuna.

Lesitiinilä rakeina, kapseleina, nestemäisenä: Lesitiinirakeet, 200 g 15,50 Fosfokoliinikapselit, 90 g 49,20

Kivennäis- ja hivenainevalmisteita esim.: Biofinn-hivenainepuriste, 100 kpl 18,— Flügge-kivennäisainevalmiste jauheena, 100 g 13,15 Kelasin-puristeet esim.: kromi, magnesium, sinkki ja rauta.

Merilevää jauheena, puristeina, kuoriloina esim.: Kelpasan-puriste, 25 g 9,90 Vitalia-merileväjauhe, 140 g 11,50

Siitepölyvalmisteita esim.: Polloton 25, 50 ml 32,10 Pollitabs Sport, 100 kpl 31,30 Voimapollen, 250 kpl 12,40

Acerola Plus -kirsikkatattarivalmiste, alk. 50 kpl 12,—

natura

STOCKMANN HELSINKI

AUKIOLO: MA-TO 9-19 • PE 9-20 • LA 9-16